

KOMISJA NADZORU FINANSOWEGO

DPP/023/1549/7 /10/BW/ES

Warszawa, dnia 17.09.2010 r.

B. Borusewicz
SEKRETARIAT
Biura Prac Senackich
Wpłynęło dn. 20.09.10
nr. 4902 podpis *B. Borusewicz*

KABINET MARSZAŁKA SENATU

wpłynęło dn. 17.09.10.
nr. 4902 podpis *B. Borusewicz*

Szanowny Pan
Bogdan Borusewicz
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

W związku z oświadczeniem złożonym przez Pana Senatora Henryka Górskiego podczas posiedzenia Senatu RP w dniu 12 sierpnia 2010 r. (pismo z dnia 17 sierpnia 2010 r., BPS/DSK-043-2960/10), poniżej uprzejmie przedstawiam następujące stanowisko.

Obowiązkowe ubezpieczenie budynków wchodzących w skład gospodarstwa rolnego od ognia i innych zdarzeń losowych jest ubezpieczeniem majątkowym, o jakim mowa w art. 821 Kodeksu cywilnego. Przedmiotem ubezpieczenia jest mienie nieruchomości, to jest budynki wchodzące w skład gospodarstwa rolnego. Świadczenie wypłacane przez zakład ubezpieczeń z tytułu umowy ubezpieczenia dotyczącej mienia w przypadku wystąpienia zdarzenia losowego, którego skutki objęte są ochroną ubezpieczeniową, ma charakter odszkodowawczy (art. 805 § 2 pkt 1 Kodeksu cywilnego). Odszkodowanie wypłacane jest podmiotowi, któremu przysługuje interes ubezpieczeniowy, czyli ubezpieczonemu, którym z zasady jest ten, kto ewentualnie może ponieść szkodę. W przypadku ubezpieczenia majątkowego, gdzie przedmiotem ubezpieczenia jest mienie, poszkodowanym jest co do zasady właściciel tegoż mienia.

Podkreślić należy, że w przypadku ubezpieczenia obowiązkowego, którego zagadnienie dotyczy, odróżnić należy podmiot, któremu przysługuje roszczenie o wypłatę odszkodowania, od podmiotu, który został przez ustawodawcę zobowiązany do zawarcia umowy ubezpieczenia. Ten ostatni obowiązek spoczywa na posiadaczu gospodarstwa rolnego, nie oznacza to jednak, że z tej przyczyny posiadacz tenże jest jednocześnie uprawnionym do świadczenia z umowy ubezpieczenia.

Relacje pomiędzy posiadaniem gospodarstwa rolnego a uprawnieniem do żądania od zakładu ubezpieczeń wypłaty świadczenia odszkodowawczego z tytułu obowiązkowego ubezpieczenia budynków wchodzących w skład gospodarstwa rolnego wyjaśnione zostały w nauce prawa ubezpieczeniowego. Jak stwierdza J. Nawracała (w: Z. Brodecki, M. Serwach, M. Glicz (red.), Prawo ubezpieczeń gospodarczych. Tom I, Warszawa 2010, s. 914): „Przepisy ustawy określają, na kim spoczywa obowiązek zawarcia umowy ubezpieczenia, jednak nie precyzują, kto jest uprawniony do otrzymania odszkodowania z umowy ubezpieczenia. W tym zakresie będą miały zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego. To na podstawie jego przepisów należy ustalić, kto poniósł szkodę w związku ze zdarzeniem objętym

zakresem ochrony ubezpieczeniowej. W praktyce rozstrzygnięcie tego problemu nie będzie nastęcać trudności, jeśli ubezpieczającym rolnikiem jest właściciel gospodarstwa rolnego. Problem pojawia się jednak np. w sytuacji, gdy jako ubezpieczający występuje dzierżawca gospodarstwa (czyli posiadacz zależny). Czy w takim wypadku odszkodowanie powinno wypłacić się posiadaczowi samoistnemu (właścicielowi) czy też zależnemu? Kto jest ubezpieczonym w ramach takiej umowy? Zaznaczmy na marginesie, że umowa dzierżawy może np. obciążać obowiązkiem odtworzenia zniszczonych budynków dzierżawcą. Dzierżawca w takim przypadku, mimo że nie jest właścicielem, posiadałby interes ubezpieczeniowy umożliwiający występowanie w roli ubezpieczonego. Brak interesu ubezpieczeniowego oznacza bowiem, że nie ma uzasadnienia do tego, aby dana osoba była uprawnionym do otrzymania odszkodowania w razie wystąpienia szkody. Jednak kwestia ta może być uregulowana w umowie dzierżawy inaczej. Dlatego w mojej opinii, w sytuacji gdy ubezpieczającym jest podmiot inny niż właściciel gospodarstwa rolnego, ubezpieczyciel powinien każdorazowo starać się o wyjaśnienie, komu powinien wypłacić odszkodowanie. W sytuacji gdy ubezpieczającym jest inna osoba niż właściciel gospodarstwa rolnego, ubezpieczyciel powinien zmierzać do uzyskania wyraźnego oświadczenia ze strony właściciela w tym zakresie. W wypadku gdy nie jest możliwe ustalenie właściciela (nieuregulowane stosunki własnościowe), odszkodowanie powinno przypaść faktycznemu posiadaczowi gospodarstwa.”

W świetle powyższego uznać należy, że bezwzględne wymaganie przez zakłady ubezpieczeń, aby posiadacz gospodarstwa rolnego wykazał – jako warunek uzyskania odszkodowania – iż jest właścicielem budynków objętych ubezpieczeniem, nie jest praktyką właściwą. Niemniej zasadne jest czynienie przez zakłady ubezpieczeń ustaleń na okoliczność tego, komu przysługuje prawo własności gospodarstwa rolnego (i w konsekwencji samych budynków jako wchodzących w skład gospodarstwa rolnego), gdyż z reguły właściciel gospodarstwa rolnego będzie podmiotem uprawnionym do otrzymania odszkodowania. Przy braku takich ustaleń zakłady ubezpieczeń, wypłacając odszkodowania posiadaczom gospodarstw rolnych, narażałyby się na ryzyko, że dokonują wypłat osobom nieuprawnionym. W przypadku wskazanym w wystąpieniu Pana Senatora Henryka Górskiego, to jest rolników będących posiadaczami gospodarstw rolnych, oznacza to również potrzebę ustalenia statusu posiadania i treści stosunku prawnego łączącego posiadacza gospodarstwa z właścicielem. W szczególnym przypadku posiadania samoistnego, o ile nie jest ustalony właściciel gospodarstwa rolnego, odszkodowanie może być wypłacone posiadaczowi samoistnemu z tego względu, że faktycznie włada on gospodarstwem rolnym w zakresie odpowiadającym władztwu właściciela (art. 336 Kodeksu cywilnego).

2 porażanku

Z up. PRZEWODNICZĄCEGO
Komisji Nadzoru Finansowego

Lesław Gajda